

AÇILIŞ KONUŞMASI

İNSAN HAKLARI ‘SENEDE BİR GÜN’, İHLÂLTERSE HER GÜN!

Prof. Dr. Mesut Gülmez

Değerli Konuklar,
Sevgili Öğrenciler ve Meslektaşlarım,

Geciktiği için kaygı, ama Uluslararası İnsan Hakları Günü’nde düzenlendiği için mutluluk duyduğum Sosyal Haklar Sempozyumlarının yedincisinde, Pamukkale Üniversitesi’nin ev sahipliğinde ikinci kez buluşuyoruz.

“İnsan hakları” vurgusunu güçlendirmek ve geleneksel yaklaşımlara karşı çıkmak için ikinci beşyılıda “Sosyal İnsan Hakları” başlığıyla sürdürmeye başladığımız VII. Sosyal İnsan Hakları Uluslararası Sempozyumu’nun Açılışında, Sevgili Oğuz ve Düzenleme Kurulu üyesi arkadaşlarımdan içtenliğinden kuşku duymadığım önerisini önce geri çevirmiş olmama karşın, kendilerine de bilgi vermeksizin, kararımı değiştirip konuşmak istedim.

Kararımı da, 10 Ekim günü verdim. Bu konuşmayı da aynı gün yazdım.

10 Ekim’in, günü gününe, tam ikinci ayındayız bugün!

10 Ekim’i, 13 Kasım izledi.

Kuşkusuz, sıralamıyorum ama, ne öncesindeki, ne de ardı arkası kesilmeyen sonrasındaki barbarlıkları unutmuyorum!

Aynı zamanda, “kadına erkek şiddeti” kurbanı kadınlarımızı!

Yapanlar, yaptıranlar ve yaptırmamakla görevli olanlar, yaşam hakkını korumakla sorumlu olanlar ve de susanlar için diyorum ki:

Yazıklar olsun! Yazıklar olsun! Yazıklar olsun!

I.

Yaşam hakkıdır hakların birincisi! Ius primi viri!

Boşuna söylenmemiştir bu özdeyiş. Yaşam hakkı olmaksızın, hiçbir anlamı yoktur öteki hakların!

Yaşam hakkını yok etmek, insanı ve tüm haklarını yok etmektir! Tüm insan haklarının ihlâli demektir yaşam hakkını yok etmek!

Ama unutulmasın:

Ihlâl, yalnızca yok etmek değildir yaşam hakkını!

Yok edilmemesini sağlamamak da ihlâldir! Gerekli önlemleri zamanında almamak da!

İhlal edilmek için değil kullanmak ve kullandırmak, yararlanmak ve yararlandırmak için tanındı insan hakları çünkü! Özgür ve eşit özneler için güvenceye alındı. Öznelerin özgürleşmesini, özerkleşmesini ve eşitliğini sağlamak için, aynı zamanda, siyasal ve sosyal barış içinde yaşamasını güvenceye almak için, varlığını korkusuz ve güvenli biçimde sürdürmesini gerçekleştirmek için tanındı.

Özgürlük, artık yalnızca kölelik karşıtı bir kavram değildir! Kölelik de anlam ve içerik değiştirdi, yeni biçimler kazandı. Kazanmadı, kazandırıldı! İlk çağın köleleri, Orta çağın serfleri değil günümüzün yeni köleleri!

Yaşam hakkını, 1. değil 3. maddesinde tanıdı Bildirge. Ama, “*hakların birincisi*” olarak tanıdı.

Ondan önce ise, esinlendiği felsefeyi, insan hakları anlayışını, tüm hak ve özgürlükler için geçerli olan evrensel değer ve ilkelerini ortaya koydu.

II.

Bildirge dedi ki:

İnsan, akıl ve bilinçle donatılmıştır. İnsan, tüm hakların öznesidir.

İnsan, “özgür”, onur ve haklarda “eşit” doğar!

Ve, “özgür” ve “eşit” olarak varlığını ve yaşamını sürdürür.

Köle ve kul olarak değil!

Yanlış anlaşılmasın! ***Bildirge’de yasaklanan, Tanrı’ya kulluk değil, insana kulluktur.***

Bildirge’nin tanıdığı hak ve özgürlükler, son çözümlemede, insan onurunu korumanın araçlarıdır. Hak ve özgürlükler korunmadıkça, “onur” bir “laf-ı güzaf”tır!

Hak ve özgürlükler ise, insanın; hiç kimseye, gökyüzünde yada yeryüzünde hiçbir güce ve hiçbir iktidara borçlu olmadığı, özüne ve kişiliğine içkin olması nedeniyle de asla “devredemeyeceği ve vazgeçemeyeceği” evrensel değerlerdir. Devretmek ve vazgeçmek, hatta bunları düşünmek bile, kölelik demektir, kulluk demektir!

Artık insan, salt bu nedenle “özne”si olduğu hak ve özgürlüklerle donatılan “özgür ve eşit” bir birey konumuna yükseldi. Önce, “ulusal” belgelere yazıldı insan hakları. Sonra da, uluslararası belgelere... Ve insan, yeni bir kimlik kazandı: Uluslararası İnsan Hakları Hukuku’nun “hak öznesi” oldu. İnsan hakları ulusal sınırları aştı. Devletlerin iç işi, ulusal sorunu olmaktan çıktı. İnsanlığın “ortak sorunu” oldu.

Artık, evrensel bir değerler bütünü ve sınırlarötesi bir kavram olan insan hakları, ne kişiden kişiye, ne ülkeden ülkeye, ne de zamana göre değişir.

İnsan haklarında egemenlik, insanındır artık!

Çünkü özgür, özerk ve eşit birey olarak “uluslararası hak öznesi” kimliği taşıyan insanın, uluslararası koruma ve denetim organları önünde “*hak arama hak-*

ki” vardır. Hak ihlâlcisi devletine karşı uluslararası başvuru yollarına yakınmada bulunma, dava açma hakkı vardır.

Artık, “kırılan kol, yen içinde kalmıyor!”

Artık, belgelere yazılan haklar, soyut ve kuramsal özelemler değil, somut ve yaptırımli kurallardır.

Hak ve özgürlüklerin eşit ve özgür öznesi olma, onları kullanma ve onlardan yararlanmada hiçbir ayırım yapılmamasını gerektirir. İnsanın, ne doğuştan, kendi elinde olmayan özellikleri, ne sonradan kazandığı ve ne de yaşamı boyunca edindiği özellikleri, konumları vb. nedenlerle ayırım gözetilir. ***Ayırım gözetme yasağı ve eşit davranma yükümlülüğü, tüm haklar için “derhal”, “her zaman” ve “her koşulda” uygulanması gereken, birbirinden ayrılmaz evrensel ve hukuksal ilkelere.***

III.

Bildirge’nin, çok önemseydiğim özelliklerinden biri, Başlangıç bölümünde “***öğretim ve eğitim***”e yaptığı vurgudur.

Ben bunun anlamını sorgulayıp, şu soruya yanıt bulmaya çalıştım yıllar önce:

İnsan haklarında göreceli önem sıralaması yapılabilir mi? Yapılmalı mı?

Doğru olur mu?

Bildirge’nin felsefesinden yola çıkarak, uzmanlarının içinden çıkamadığı bu soruya yanıt verme çabasına giriştiğim zamanlar oldu. Yaşam hakkının, hiç değilse insanın fiziksel varlığını sürdürdüğünü varsayarak, insan haklarının kendi içinde ve arasında göreceli önemi üzerinde kafa yordum.

Neden BM Genel Kurulu, insan haklarının ilk uluslararası belgesiyle tüm insanlara seslenirken, “toplumun tüm birey ve tüm organlarından; ***öğretim ve eğitim yoluyla*** Bildirge’deki hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesini geliştirme çabası göstermelerini” istemişti?

Çok da bir çabaya, derin düşünmeye gerek yoktu aslında!

“Olması gereken” hakları Bildirge’ye yazanlar biliyordu ki, ***doğuştan öznesi olunan, doğmakla kazanılan insan hak ve özgürlükleri, doğuştan bilinemez.*** Bilinmesi, yaşam içinde ve yaşam boyunca, ancak öğretim ve eğitimle olanaklıdır. Ama, insan haklarının evrensel ilke ve değerlerine uygun, doğru bir öğretim ve eğitimle! Bu ise, kesintisiz biçimde, yaşam boyu sürer, sürmelidir, sürdürülmelidir.

Yalnızca bilinmesi değil kuşkusuz! İçselleştirilmesi de! İnsan hakları bilgisinin yanı sıra “insan hakları bilinci” kazanılması, kazandırılması da! Ama en önemlisi, hakların eylemli olarak kullanılması, haklardan somut biçimde yararlanılması ve yararlandırılması da!

Bildirge, işte bu nedenle “***öğretim ve eğitimi***”, hakları somutlaştırmanın ve hak ihlallerini “sonradan” değil “önceden” önlemenin en önemli araçlarından biri olarak gördü. Kâğıt üzerinde kalmamak için, “***beni öğrenin ve öğretin***” diyen bir belgedir Bildirge. Yalnızca “öğretim”den söz etmez, “eğitim”e de yer

verir. İnsan hakları için örgün öğretim sistemini yeterli görmeyip, insan hakları eğitiminin tüm yaşam boyunca, “beşikten mezara” gerekli olduğunu anımsatarak yaygın eğitim de öngörür. Bunun anlamı, tanıdığı eğitim hakkının, “**insan hakları eğitimi hakkı**”nı da içermesidir. Çünkü haklar doğuştan kazanılmıştır ama, bu onların herkesçe “eylemsel” olarak kullanılabilceği anlamına gelmez. İnsan hakları bilgisi ve bilinci gerekir.

Bunun içindir ki Bildirge, yalnızca devletlere değil, aynı zamanda toplumda ki tüm bireylere ve tüm organlara seslenir.

Hak ve özgürlüklerden ayrımcılık yasağı ve eşitlik ilkelerine uygun olarak yararlanma, öncelikle, ulusal ve uluslararası düzeylerde somut *hukuksal* önlemler alınmasını gerektirir. Çünkü insan haklarının tümü için, karışmamak, engellemek, “karşıdan seyirci olarak izlemek”, kısacası “bırakınız yapsıncı” bir devlet olmak yeterli değildir.

Yaptırımlı yasal düzenlemeler, güvencelerin ilk sırasında gelse de, sayısız örneklerinde görüldüğü gibi, her zaman yeterli değildir. Ayrıca, hukuk süreci, ne denli etkili ve caydırıcı olursa olsun, geç işler; korumayı, “sonradan” sağlar. Kaldı ki, devletler, önce kabul ettikleri, sonra da onaylayarak hukuksal yükümlülük altına girdikleri sözleşmelere, daha önemlisi yargısal nitelikli ulusal ve uluslararası denetim organları kararlarına bile uymamakta, siyasi iktidarlar kararların gereklerini yerine getirmemekte, hatta yargı organları bile iç hukukun aykırı kurallarına göre karar vermeyi sürdürmektedir! İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi kararlarının yerine getirilmesi konusundaki istatistiklere bakmak, yeter de artar bile! Bu, ülkemiz için de acı bir gerçektir ne yazık ki!

İşte, BM Anayasası’nın ve Bildirge’nin öngördüğü hak ve özgürlüklere “eylemsel” saygı gösterilmesini “önceden” sağlamanın yollarından biri, hatta önkoşulu olarak eğitim ve öğretimi açıkça vurgulamış olmasının altında, bir yandan hukuksal önlem ve düzenlemelerin etkisiz kalabileceği, öte yandan da insanın doğuştan kazandığı haklarını doğuştan bilmediği, bilemeyeceği gerçeği yatar.

Bu düşüncelerle ki yıllar önce, taşıdığı öneme vurgu yapmak için dedim ki:

“İnsan hakları eğitimi de bir insan hakkıdır! Ve hakların birincisidir!”

IV.

Ama, kuşkusuz yaşam hakkı hunharca yok edilmeyen birey ve bireyler için!

İster tek tek, ister topluca!

İster sıradan hak özneleri olsun, ister insan hakları savunucusu olsun, ister kamu görevlisi!

İster onu koruması gereken devletçe, ister ona barbarca saldıranlarca...

Yaşam hakkının yok edilmesi, yalnızca yaşam hakkı yok edilenler için önem taşımaz çünkü. Yaşam hakkı yok edilmeyenlerin başının üstünde sallandırılan bir “Demokles kılıcıdır” bu aynı zamanda!

Onun içindir ki ***korkudan, korkunun her türünden kurtulmuş olarak yaşamaktır insan hakları!***

Bu, “barış” demektir, “kardeşlik” demektir, “güvenlik” demektir her şeyden önce.

İkinci Büyük Savaş sonrasında, Birleşmiş Milletler’in kurulmasına ve ardından Evrensel Bildirge’nin kabul edilmesine giden süreçte, boşuna vurgulanmadı “korkusuz yaşama.” Roosevelt’in 1941 koşullarında anımsattığı dört temel insani özgürlükten biri, “*korkudan kurtulma özgürlüğü*” idi. Evrensel Bildirge’nin Başlangıcının ikinci paragrafına, “*terörden kurtulmuş bir dünya*” özlemi olarak yansıdı bu özgürlük.

Ama insan hakları aynı zamanda, günümüz dünyasında milyarların yazgısına dönüştürülen ***yoksulluktan da, yoksunluktan da kurtulmuş olarak yaşamaktır!*** Bu da, herkesin “insanca ve onurla yaşama hakkı”nın önkoşuludur.

Ve, Bildirge’ye göre, terörün yanı sıra, “yoksunluktan kurtulma özgürlüğü” de, insanlığın en yüksek özlemlerinden biridir.

V.

Ne yazık ki insanlık, Bildirge’nin kabul edilmesinden 67 yıl sonra, bu evrensel idealin, yüksek özlemlerin çok uzağındadır. Madalyonun arka yüzü yada “buzdağının görünmeyen (?) yüzü”, kâğıt üzerinde görünen yüzünden çok daha büyük, çok daha ağır, çok daha acımasız, çok daha korkutucu!

Bildirge’nin diliyle, çok daha *barbarca!*

Artık, buzdağının görünen yüzünde hak ve özgürlükler değil, ihlaller var!

Oysa, ***kâğıt üzerinde kalsın diye kabul edilmedi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi!***

Bildirge; en hafif dille “barbarlık” olarak tanımladığı iki büyük Savaş ve özellikle ikincisi ertesinde, insanın insana barbarlığına karşı, birincisinden çıkarılan derslerle ve yeni bir yaklaşımla, görece daha etkili önlemler alma çabasının sonuçlarından biridir.

Savaş yıllarında ve sonrasında; insanlığın barış, güvenlik ve adalet gereksinmelerini karşılayacak, kısacası “insan onuru”nu koruyup güvenceye alacak kalıcı kurumsal ve hukuksal araçlar düşünüldü. Olumlu ve olumsuz yanlarıyla, eksik ve boşluklarıyla, küçümsenemeyecek adımlar atıldı.

1941’de başlayan ilk çalışmalar, önce İkinci Savaşın çökerttiği Milletler Cemiyeti yerine yeni bir uluslararası Örgüt’ün kurulmasıyla sonuçlandı. Adı ilk kez, 1942 tarihli “Birleşmiş Milletler Bildirisi”nde geçti. 1945’in 26 Haziran ile 24 Ekimi, sırasıyla Birleşmiş Milletler Antlaşması’nın imzalandığı ve yürürlüğe girdiği tarihlerdir...

70’şine basan Birleşmiş Milletler Örgütü; Milletler Cemiyeti’nden farklı bir yaklaşımla kuruldu. Bu, “***insanın statüsünü değiştirme***” amacı taşıyan bir yaklaşımdı özünde. Bu değişimi de, “insan hakları” gerçekleştirecekti.

Birleşmiş Milletler, Anayasası’ndaki amaçlar ve organlarının görevleri arasında, öznesi “herkes” olan “insan hakları”na yer verdi: “İrk, cinsiyet, dil yada din yönlerinden ayırım gözetmeksizin, ***herkes için insan hakları ve temel özgür-***

lülere saygı gösterme” ilkesi öngördü. Bu ilkeyi, aynı zamanda “evrensel” ve özellikle “eylemsel” bir yükümlülük olarak kurucu belgesine yazdı. İnsan haklarının neler olduğunu belirtmeksizin, öznesi tüm insanlar olan bu “soyut” ilkeyi Anayasa düzeyinde hukuksal güvenceye aldı. Hem kendisi (organları) ve hem de üye devletler için “ortak bir yükümlülük” olarak birçok maddesinde (m. 1/3; 13/1, b; 55/1, c; 62/2) yineledi.

Bildirge de, insan haklarına saygının, BM Anayasası’ndan doğan bir yükümlülük olduğunu, devletlerin BM’ye “üye olmakla” bu yükümlülüğü üstlendiklerini anımsattı. Doğuştan öznesi olunan hakların eylemli olarak kullanılması, onlardan somut biçimde yararlanılması gerektiğini öngördü.

Üç yıl süren hazırlık süreci sonrasında, soyut anayasal ilkenin somut bir haklar listesine dönüştürülmesi, 10 Aralık 1948’de Bildirge’yle gerçekleştirildi. Ve Genel Kurul, Bildirge’yi, “tüm halkların ve ulusların erişeceği ortak bir ülkü” olarak duyurdu.

Ama Bildirge, yalnızca “siyasal” yada “ahlâksal” nitelikli bir “haklar duyurusu” değildir! Uluslararası ve ulusal düzeylerde kazandığı yer ve önem, özellikle denetim organları ile yargı kararlarında çok sık biçimde dayanak olarak anılması nedeniyle, adının çok ötesindedir.

Bildirge, insan haklarını, ilk kez “evrensel” düzeyde, “**bölünmezlik, bütünsellik ve karşılıklı bağımlılık**” ilkelerine uygun bir yaklaşımla tanıyıp somutlaştırdı. Yalnızca “birinci kuşak” olarak nitelenen kişi hakları ile siyasal hakları güvenceye almakla yetinmedi. Aynı zamanda, sayıca çok yetersiz olsa da, “ikinci kuşak” olarak nitelenen sosyal haklara da yer verdi.

Bu nedenledir ki, Bildirge’nin Başlangıcının ilk cümlesinde söz ettiği “adalet” aynı zamanda, 1919’da Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası’yla uluslararası hukuka ilk kez giren “*sosyal adalet*”tir.

İnsan haklarının bölünmezliği, bütünselliği ve karşılıklı bağımlılığı ilkeleri, izleyen yıllarda, başka belgelerde ve denetim organları kararlarında da yinelen-di, anımsatıldı. Hiç değilse kuramsal olarak doğrulandı, benimsendi, savunuldu. Uluslararası İnsan Hakları Hukuku’nun “onsuz olmaz” bir ilkesi olarak yeniden ve yeniden vurgulandı.

Ne var ki, “ekonomik, sosyal ve kültürel” olarak tanımlanan ikinci kuşak haklar, egemen geleneksel yaklaşım nedeniyle, Bildirge’yi izleyen dönemde ayrı belgelerde düzenlendi. Bu yaklaşım, önce bölgesel ölçeklerde, sonra da evrensel ölçekte sürdürüldü. Böylece sıra, hak ve özgürlüklerin “hukuksal yükümlülük” doğurmaya yönelik belgelerle güvenceye alınmasına geldiğinde, insan haklarının belgeler düzeyinde bölünmezlik ve bütünselliği yaklaşımı terk edildi ne yazık ki! Bildirge, ilk örneği olduğu bu yaklaşımın tek belgesi olarak kaldı!

Devletin üstlendiği “*edim yükümlülüğü*”nün kişi hakları için “*olumsuz*”, sosyal haklar içinse “*olumlu*” nitelik taşıdığı savına dayanan bu geleneksel “köhne” anlayış, bir türlü kırılmadı! Gecikerek ve ayak sürüyerek atılan kimi adımlar, simgesel ve etkisiz kaldı, sınırlı bir uygulama olmaktan öteye geçemedi. “Yargı-

sal” koruma ve denetim sistemleri, sosyal insan hakları için uygulamaya konulmadı, konulamıyor. Öğretide bile, bu anlayış sürdürülüyor!

VI.

Aslında bu yöndeki gelişmeler, genel kanının tersine, İnsan Hakları Uluslararası Hukuku alanında, Evrensel Bildirge’den 29 yıl önce başlamıştı.

Öteden beri yineleyip duruyorum:

İnsan haklarında “uluslararasılaşma” sosyal haklar alanında başladı.

Başlatan da, 1919’da Milletler Cemiyeti ile birlikte kurulan Uluslararası Çalışma Örgütü idi. UÇÖ Anayasası’ndaki sözleşmelere hukuksal dayanak olan ilke ve düzenlemeler, süreci kural üretme ve denetim boyutlarıyla birlikte başlattı. BM’den ve İHEB’ten önce kabul edilen 1944 tarihli Filadelfiya Bildirgesi, insan haklarıyla ilgili “*özgürlük, onur, fırsat eşitliği*” ilkelerine yer verdi. Bununla kalmayıp, bir kuralıyla da insan haklarının bölünmezlik ve karşılıklı bağımlılığı ilkelerini somut bir örnek vererek açıkça vurguladı. Dedi ki: “*İfade ve örgütlenme özgürlükleri, sürekli bir ilerlemenin kaçınılmaz koşuludur.*”

Bildirge’nin özgün yanı ise, belirttiğim gibi, her iki kuşak insan haklarını birlikte, “uluslararası” nitelik taşıyan aynı ve tek bir belgede ilk kez öngörmüş olmasıdır. 1919’dan beri UÇÖ sözleşmelerinde güvenceye alınmaya başlanan sosyal haklardan bir bölümü, büyük bir çoğunluğu kişi hakları olan evrensel insan hakları arasında yer aldı ve tanındı.

Bildirge’nin daha ilk maddesinde, özne olarak “tüm insanlar” a seslenmesinin anlamı ve nedenlerinden biri de budur.

VII.

Bildirge, tüm haklar için geçerli olan özgürlük, onur, eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerinden sonra, yaşam hakkı ile somutlaştırmaya başladığı haklar listesini, son iki maddesinde sınırlama koşulları ile hakları yok etme yasağı öngörerek noktalandı.

Sınırlama koşulları arasında “*demokratik toplum gerekleri*” ne yer verdi ki, bu koşul sınırlamanın sınırlanması işlevi görür. Hak ve özgürlüğün “kural”, sınırlanmanınsa “istisna” olduğu gerçeğini anımsatır. “Yasa” çıkarmanın, hele “torba” yasalarla düzenlemeler yaparak koşullardan birini yerine getirmenin ve buna bir de “neden” eklemenin, yasak yada kısıtlamalar için asla yeterli sayılamayacağı anlamına gelir.

Bildirge, ***hak ve özgürlüklerin yok edilmesini amaçlayan herhangi bir etkinlik yada eylemde bulunmayı da yasakladı.*** Devletlerin de, hükümetlerin de, bireylerin de, Bildirge’nin hiçbir kuralını bu amaçla yorumlayamayacağını belirtti. Bu, aslında, hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmasının yasaklanmasıdır.

Yaşam hakkı da, hem özüne dokunmama güvencesinden, hem de yok edilmesini amaçlayan etkinlik yada eylemlerde bulunma hakkı içerdiği biçimde yorumlama yasağından yararlanır kuşkusuz.

VIII.

Evrensel Bildirge, insanlığın, Savaşların neden olduğu acıları yeniden yaşaması için kabul edildi.

Ama ne yazık ki insanlığın bilincini isyan ettiren barbarlıkların ardı arkası kesilmiyor...

İnsan hakları, hukukun üstünlüğü, sosyal adalet, özgürlük, eşitlik, barış, kardeşlik vb. değerler için oluşturulan evrensel ve bölgesel ölçekli uluslararası örgütler, yaşam hakkını yok eden barbarlıklara karşı etkili çözümler bulamıyor. Hukuksal belgelere geçirilen bu değerler ve ilkeler, Dünya nüfusunun büyük, çok büyük bir bölümü için anlam taşımıyor. **Belgelerdeki hak ve özgürlükler, küçük bir azınlığın ayrıcalığı olmayı sürdürüyor.** Gelir adaletsizliği ve eşitsizliği, haklardan yararlanmayı engelleyen en temel etken olarak büyüyor.

Bir yandan, insan hakları hukuku geliştiriliyor, zenginleştiriliyor, boşluklarının doldurulmasına, zaaflarının giderilmesine çaba harcanıyor. Öte yandansa, haklar değil “haksızlıklar” ve ihlaller yaygınlaşıyor, kitleselleşiyor... Eşitsizlik, yoksulluk, yoksunluk açığı, bunalımı ve uçurumu, büyüdükçe büyüyor, derinleştikçe derinleşiyor. Tanımlar, ölçütler değiştirilerek çözümler üretmeye çalışılıyor...

Bildirge, Abaza’dan Zulu’ya, 463 dile ve lehçeye çevrildi!

Ama 67 yıl sonra, içerdiği hakların tümünün ihlâl edildiği bir **“haksız ve eşitsiz uluslararası ve sosyal düzen”** sürüp gidiyor!

Dünya nüfusunun ezici bir çoğunluğu için “yazgı” olmaktan çıkamıyor, kurtulamıyor!

IX.

Kuşkusuz, bu olumsuzluklar ve insan hakları ihlalleri, her şeye karşın bardağın dolu bölümünün görmezlikten gelinmesini gerektirmez.

İnsanlık tarihi anımsandığında, tarihsel evrimin kısa sayılabilecek son 70 yıllık kesitinde, çeşitli engel ve güçlülere karşın atılan adımlar, elde edilen sonuçlar küçümsenemez.

Küçümsenemez ama, insan hakları “senede bir gün” kutlanırken, 10 Aralık dahil senenin her günü, Dünyanın her yerinde, her zaman ve herkes için yaşanan sıradan ve somut gerçeklik olmak yerine, **“insan hakları ihlaller günü”** oluyor. Yaşam hakkının yok edilmesinden başlıyor ihlaller, A’dan Z’ye sürüyor.

Hakların değil, haksızlıkların, hak ihlallerinin sıradanlaştığı bir düzen kuruldu ve sürüyor, sürdürülüyor.

Bu, yineliyorum, Bildirge’nin açıkladığı tüm hak ve özgürlüklerin öznesi olan herkese “hak” olarak tanıdığı, **“hak ve özgürlüklerin tam olarak gerçekleştiği bir uluslararası ve sosyal düzen”** değildir.

Haksızlıklar ve özgürlüksüzlükler düzenidir!

X.

İnsan haklarının uluslararasılaşmasının tarihi, UÇÖ'den başlatıldığında, henüz 100. yılına bile gelebilmiş değildir. İlk ulusal belgeler olarak Amerikan ve Fransız Bildirgeleri temel alındığında da, ancak 200. yılını aşabilmiştir.

İnsanlık tarihinin çok kısa sayılabilecek bir kesitidir bu.

İnsan hakları, demokrasinin, ekonomik gelişmişliğin, laikliğin, hukuk devletinin, gelir adaletinin olmadığı topraklarda yeşerememiştir, yeşeremeyecektir. Bildirge de bunun bilincindedir.

İnsan Hakları Uluslararası Hukuku'nun tarihi yenidir, hem de çok yeni...

Bildirge ve içerdiği hak ve özgürlükler, bir gecede, 10 Aralık 1948 gecesini, gökyüzünden yeryüzüne inmedi, indirilmedi!

Pozitif hukuk tarihi yenidir ama, insan hakları için savaşımın tarihi çok gerilere gider.

Bedeli ödenmiş savaşımın ürünüdür insan hakları!

Hukuksal belgelere yazılması ve yazdırılması gibi korunması da, eylemli olarak barış içinde kullanılması da, kısacası yaşama geçirilmesi de, ancak ve yalnız akıl ve bilinç sahibi hak öznelerinin savaşımlarıyla gerçekleştirilecektir.

Gerçekleşmelidir!

Gerçekleşecektir!